

PIMEÄN JÄLJILLÄ

FEMI KAYODE

PIMEÄN JÄLJILLÄ

FEMI KAYODE

Suomentanut Kristiina Vaara

BAZAR

Bazar Kustannus
www.bazarkustannus.fi

Suomentanut Kristiina Vaara
Englanninkielinen alkuteos *Lightseekers*
Copyright © Femi Kayode, 2021
Femi Kayode has asserted his right under the
Copyright, Designs and Patents Act,
1988, to be identified as Author of this work

Kannen suunnittelu Jussi Jääskeläinen / Kobaia Design

ISBN 978-952-376-233-6

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

*Perheelleni
ja
ystävälle jotka kasvoivat osaksi sitä*

ALKU

Lokakuinen auringonvalo virtaa kuumana kuin veri raivoisan väkijoukon suonissa.

Johannes Paavali seuraa väkijoukkoa, kun se laulaa ja tyrkkii kolmea nuorukaista. Miehet on riisuttu alastomiksi, ja heidän kiveksensä ovat kutistuneet kauhusta. Heitä hakataan haavoille, jotka eivät koskaan tule arpeutumaan. Keppejä. Kiviä. Tiiltä. Rautaa. Luu murtuu, veri virtaa. Lihan silpoutuminen pusertaa väsyneistä keuhkoista alkuunsa kuihtuvia huutoja. Miehet kaatuilevat, mutta heidät nostetaan aina ripeästi takaisin ylös. Heitä raahataan pitkin katuja kohti paikkaa, jota kukaan ei ole valinnut, mutta jonka kaikki tuntuvat tietävän.

Edellisenä päivänä on satanut, ja punainen maa on monin paikoin mutainen. Kun nuorukaiset kaatuvat mutaan, heitä tallotaan syvemmälle. Heidän verensä sekoittuu lokaan. Heidän kaulaansa aletaan viskoa autonrenkaita kuin ylisuuria kaulaketjuja, ja bensiinin haju lehahtaa niin vahvana, että jotkut väkijoukossa peittävät nenänsä. Nyt hulluus on ottanut haltuunsa sen, mitä päivästä on jäljellä.

Tulitikun raapaisu synnyttää liekin samalla kun tiili murskaa yhden nuorukaisen kallon. Aivoaines ja elämä

vuotavat ulos, joten hän ei ulise ja kiemurtele kuten kaksi muuta nuorukaista, kun liekit alkavat nuolla heidän ihoaan ja hiuksiaan.

Johannes Paavalin kohottama älypuhelin värisee hänen kädessään. Akku on punaisella. Hän laskee puhelimen alas ja katsoo ympärilleen. Hän ei ole käynnissä olevan teloituksen ainoa digitaalinen todistaja. Hän harkitsee vaihtavansa puhelimeen, jonka otti yhdeltä palavista miehistä ennen kuin väkijoukko iski häneen kyntensä, mutta ironia ei olisi sen arvoista. Kaikki on ohi joka tapauksessa. On aika lähteä.

Kun Johannes Paavali kävelee pois, seuraan häntä varjoissa enkä voi olla näkemättä painajaista, jonka hän on luonut.

Ja koska hän ei katso taakseen, en minäkään voi katsoa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

**VALO HEIJASTUU ERI SUUNTIIN
KOHDATESSAAN EPÄTASAISEN PINNAN**

EI MITÄ, VAAN MIKSI

Ellen ole väärässä, Lagosin kotimaanlentojen aulassa on puhkeamaisillaan kapina.

”Joku voisi edes kertoa, mistä on kyse!” raivostunut matkustaja räyhää sylki suusta roiskuen tyynenä pysyttelevälle lentohenkilökunnan edustajalle.

Onnea vain yritykseen, ajattelen lihapiirakkani ja Coca-Colani ääressä. Istun pöydässä Mr Bigg’sin ravintolassa vastapäätä lähtöselvitystiskiä 9ja. Valitsin paikan tarkkaan, jotta jäisi myöhässä olevasta koneesta sitten kun se lopulta päättää lähteä lennolle kohti Port Harcourtia.

”Anteeksi hyvä herra, lento on myöhässä”, henkilökunnan edustaja toistaa. ”Olen sanonut teille –”

”Mikä on viivästyksen syy?”

”En valitettavasti osaa sanoa. Jos olette kärsivällinen –”

”Kuinka pitkään tässä kestää?” Tämä kysymys tulee toiselta hikoilevalta matkustajalta, jolla ei edes ole oikeutta olla kovin turhautunut, sillä näin hänen tulevan paikalle alle puoli tuntia ennen kuin lennon oli tarkoitus lähteä. ”Olemme odottaneet jo...”

Kolme tuntia ja seitsemäntoista minuuttia. Mutta siitä, kun Uber jätti minut lentokentälle, on jo yli viisi tuntia.

Muut matkustajat eivät varmaankaan ole karanneet kotoaan välttääkseen kohtaamasta uskotonta puolisoaan. Okei. *Todennäköisesti* uskotonta. Nimittäin kiire, jolla pakkasin laukkuni ja lähdin kotoa tänään pikkutunneilla, ei johtunut täsmällisyydestä, vaan haluttomuudesta esittää vaimolleni se kysymys, joka oli päällimmäisenä mielessäni.

Onko sinulla toinen?

Vaati paljon tahdonvoimaa pitää sisällä tuo kysymys tänä aamuna, kun Folake seiso i siinä kevyessä puuvilla-aamutakissaan käsivarret puuskassa. Hänen pitkät suortuvansa olivat kiinni, joten mikään ei peittänyt hänen paheksuntaansa, kun hän katseli minun pakkaavan.

”Oletko oikeasti tosissasi?”

”Olen”, murahdin ja laskin suureleisesti alushousuparejani.

”Eikö sillä ole mitään merkitystä, että tämä on minusta huono idea?”

Panin bokseripinon matkalaukkuuni ja vastasin äänellä, jonka toivoin olevan hallitun neutraali. ”Tämä on käyty jo läpi, Folake.”

”Sinä et ole etsivä, Philip.” Hän painotti nimeäni niin kuin aina, kun hän yrittää, turhaan, säilyttää malttinsa.

”Kiitos kannustuksesta”, vastasin surumielisesti.

”Älä käytä tuota korttia! Kukaan ei ole kannustanut sinua niin kuin minä.”

”Ja nytkö sinusta on aika lopettaa?”

”Et voi lähteä johonkin kylään ratkaisemaan juttua, joka on ollut hyllyllä yli vuoden, ja odottaa, että minä hypin ilosta.”

Silloin käännyin vihdoin katsomaan häntä silmiin.

”En minä ratkaise mitään. Minä tutkin, miksi tapahtui, mitä tapahtui.”

”Ja mikä ero siinä on ratkaisemiseen? Eihän kukaan voi ymmärtää, miksi jotain tapahtui, selvittämättä ensin, *mitä* tapahtui?”

Jos olisin ryhtynyt selittämään tutkivan psykologin toimenkuvaa, en olisi täällä odottamassa myöhästynyttä lentoa. Siitä huolimatta, että olemme kumpikin tukeneet toistemme väitöskirjatyötä, vaimoni teeskentelee, ettei ymmärrä mistä työssäni on kyse, silloin kun se hänelle sopii.

”Folake, tämä on tilaisuus kokeilla taitojani tosimaailmassa –”

”Tosimaailma on myös vaarojen maailma”, hän keskeytti terävästi.

Epäilemättä Okrikaan matkustamista saatettaisiin pitää vaarallisena kaltaiselleni, joka vielä kahdeksan kuukautta sitten oli viettänyt suurimman osan aikuisuudestaan Yhdysvalloissa, mutta olisi ollut mukavaa, jos vaimoni olisi sanonut sen sijaan: ”Mene, muru. Jos joku saa selville, mikä johti kolmen opiskelijan joukkopahoinpitelyyn ja elävältä polttamiseen, niin sinä. Sinä hoidat tämän.”

”Se on tyhmänrohkea hanke, ja tiedät sen itsekin! En ymmärrä, mitä yrität todistaa.”

”Että en ole pelkkä vaivainen teoreetikko ilman vakivirkaa”, laukaisin tahallani ääntäni korottamatta.

”Perheesi jättäminen sen takia että lähdet tutkimaan joukkomurhaa ei tuo sinulle vakivirkaa”, hän sanoi ääntään yhtään hiljentämättä.

Mutta silloin en ehdi murehtia sitä, että sinä ehkä petät minua.

Tietenkään en sanonut sitä ääneen. Vihaan riitelyä, varsinkin huutamista. Sitä paitsi harva pärjää sanaharkassa professori Afolake Taiwolle, Lagosin yliopiston nuorimmalle oikeustieteen professorille. Lähes seitsemäntoista vuotta kestäneen avioliiton aikana olen harvoin voittanut väittelyä vaimoni kanssa.

”Selvä sitten, Philip. Sanotaan, että pääset sinne ja saat selville, mitä oikeasti tapahtui ja miksi. Mitä sitten? Mitä haluat tehdä? Kirjoittaa siitä kirjan?”

”Me olemme nyt Nigeriassa, Folake”, tuhahdin. ”Ei täällä selvitetä lynkkaustapauksia bestsellerin toivossa.”

”No kerro sitten herran tähden minulle, mitä oikein toivot saavuttavasi?”

”Kerroin jo, että yhden uhrin isä palkkasi minut –”

”Joo joo, tiedän.” Hän heitti kätensä ilmaan ja muljautti silmiään. ”Hän haluaa sinun kirjoittavan jonkin ihmeen raportin, koska ei usko poikansa olleen varas, vaikka kaikki käy ilmi sosiaalisesta mediasta.”

”Oletko nähnyt sen videon?”

Folakea puistatti.

”Olen katsonut sen ainakin sata kertaa”, jatkoin, jottei hän alkaisi kertoa, mitä kaikkea on varmaankin nähnyt jollakin niistä lukuisista sivustoista, joilla Okrikan kolmikön kuolema on julkaistu. ”Ja arvaa mitä? Joka kerta mieleeni nousee sama ajatus – ihmiset eivät voi olla niin hulluja, että polttavat kolme poikaa elävältä kirkkaassa päivänvalossa vain siksi, että pojat ovat jääneet kiinni varastamisesta.”

Folake istui sängylle hartiat lysisssä, enkä ollut varma, johtuiko se riidastamme vai siitä, että olin ottanut sen ahdistavan videon puheeksi.

”Tässä maassa missään ei ole mitään järkeä”, hän sanoi päättään pudistaen.

”Kaikessa on järkeä, kun tietää, miksi ihmiset tekevät mitä tekevät.”

”Tuo nyt on tuollaista psykologista hölynpölyä”, hän tiuskaisi, mutta hänen kätensä lennähti heti nopeasti suulle, niin kuin hän olisi halunnut ottaa sanansa takaisin. Hän oli mennyt liian pitkälle, ja hän tiesi sen.

Keskityin matkalaukkuni vetoketjun sulkemiseen, kunnes olin varma, että pystyisin pitämään ilmeeni kurissa. Kun sitten katsoin häneen, ääneni oli yhtä neutraali kuin keskustelun alkaessa.

”Kiitos. Nyt lähdän hankkimaan psykologisella hölynpölylläni kunnan palkkion. Suo anteeksi.”

Otin matkalaukun ja kävelin ulos ripeästi ennen kuin hän ehti sanoa mitään takaisin.

Toisen matkustajan vihainen ääni herättää minut ajatuksistani.

”Eihän tämä nyt näin voi mennä! Missään muualla kuin Nigeriassa ei voi –”

Veikkaan että noin tunnin kuluessa raivostuneiden matkustajien ja tylyn lentohenkilökunnan välille puhkeaa nyrkkitappelu. Toistaiseksi aion kuitenkin keskittyä siihen aiheeseen, jota minut on koulutettu ymmärtämään.

Rikospaikkaan.

TÄSMÄÄ

Rikospaikkoja on kaikenlaisia, siisteistä hermoja raastavan kaoottisiin.

Yritän sulkea pois lentokentän äänet ja pohdiskelen vanhan opettajani ja mentorini, professori Albert Cookin sanoja.

”Kuolema on sotkuinen juttu, Philip, mutta kuoleminen, se se vasta on sikolätti.”

Proffa, joksi häntä edelleen lämmöllä kutsun, ei koskaan allekirjoittanut ajatusta, että rikospaikka voisi edustaa tiettyä tyyppijärjestelmää. Hän sanoi aina: ”Ihmiset mokaavat, ja siinä piilee avain tapahtumien todelliseen kulkuun.”

Proffa oli väitöskirjani ohjaaja University of Southern Californiassa, ensimmäinen pomoni ja se, joka tutustutti minut silloin kehittymässä olevaan tutkivan psykologian kenttään. Vaikka proffa on jo eläkkeellä, hän on omien sanojensa mukaan edelleen kova ”puuttumaan toisten sikolätteihin”. Ehkä minun pitäisi lähettää hänelle YouTube-linkki Okrikan kolmikron teloitusvideoon. Olisi kiinnostavaa kuulla ukon ajatuksia kyseisestä sikolätistä.

Katson muistiinpanojani. Kohtaan, johon olen kirjoittanut *Suunniteltu rikospaikka*, piirrän ison kysymysmerkin.

Väkijoukon raivo tuntui kohdistuvan pelkästään niihin kolmeen nuorukaiseen, jotka tapettiin – murhattiin – ja sen perusteella ainakin osa suunnitellun rikospaikan kriteereistä voisi täytyä. Esimerkiksi uhreihin suunnattu aggressio ennen heidän polttamistaan ilmentää puhdasta ennakkoharkintaa. Ja renkaat. Eiväthän ne nyt voineet vain ilmesyä jostain. Joku tai jotkut ovat väkisinkin nähneet paljon vaivaa niiden tuomiseksi rikospaikalle, joka tässä ajatusleikissä kannattaa rajata siksi paikaksi, jossa pojat lopulta tapettiin.

Uhri(e)n personointi. Teoreettisesti ajateltuna voi huolettaa, että lynkkaus ei ole henkilökohtainen teko, mikä voisi viitata sattumanvaraisen rikospaikan tunnuspiirteisiin. Käytännössä kuitenkin, kun otetaan huomioon se raivo, jonka vallassa Okrikan kolmikko tapettiin, siirtymistä yhteistuumiin paikasta toiseen ei voi sulkea pois. Jos nuorukaiset todella olivat varkaita, joiksi heitä epäiltiin, niin moni päällekkäajista on voinut olla aiempien, rankaisematta jääneiden ryöstöjen uhri. Mutta onko tämä argumentti kestävä, kun raivostuneita ihmisiä oli lähes sata?

Rustaan monta kysymysmerkkiä ”personoinnin” kohdalle ja kirjoitan: *Hanki tietoa lähiseudun ryöstöistä kuu-kauden ajalta ennen murhia.*

Muitakin suunnitellun rikospaikan kriteerejä täyttyy: uhrien alistuvaisuus ja heidän sitomisensa sydäntäsärkevän toimituksen kuluessa ovat tyypillisiä merkkejä. Mutta siihen se sitten jääkin.

Vilkaisen ylös nähdäkseni, onko joku turhautuneista matkustajista jo sortunut väkivaltaan. Ei vielä. Sitten takaisin

muistiinpanoihin, joihin olen listannut sattumanvaraisen rikospaikan tunnuspiirteitä.

Ruumiit on jätetty rikospaikalle. Täsmää.

Ruumiit on jätetty näkyvälle paikalle. Täsmää.

Uhrien depersonointi. Täsmää.

Piirtelen sivun reunaan. Voiko viimeisestä kohdasta olla varma? Onko mahdollista, että kukaan ei tuntenut poikia? Entä se, joka väitti, että häntä yritettiin ryöstää?

Kirjoitan: *Haastattele hälytyksen tekijää.*

Kommunikaation puute. Väkijoukot eivät keskustele eivätkä neuvottele uhrien kanssa. Eli täsmää.

Spontaanisuus –

Selvästikin väkijoukko karkasi poikien päälle sen jälkeen, kun oli tehty hälytys, että pojat olivat kampuksen ulkopuolella ryöstämässä toista opiskelijaa. Ei ole mitenkään mahdollista, että sata vihaista ihmistä vain odotteli kutsua osallistumaan kaulakorumurhiin, joten tämäkin kohta täyttyy.

Kuolema tosiaankin *on* sikolätti. Tässä rikoksessa toteutuvien tunnuspiirteiden sekamelska on raivostuttava, mutta se voi myös tarkoittaa sitä, että käsissäni oleva tehtävä tarjoaa ainutlaatuisia mahdollisuuksia. Minun täytyy muistaa pitää mieleni avoinna, kunnes saan muutakin tietoa kuin ruutukaappaukset YouTube-videoista ja uhrien vanhempien haastattelut.

Kirjoitan: *Kollektiivisen tarkoituksen tai ennakkoluulon takana piilevä henkilökohtainen motiivi?* Se saattaisi selittää tunnuspiirteiden sekamelskan, joka on kaikkein ilmeisin merkki sattumanvaraisesta rikospaikasta.

Uhreihin kohdistuva odottamaton ja äkillinen väkivalta.
Täsmää.

Tässä kohtaa pysähdyn. Oliko väkivalta sittenkään niin odottamatonta ja äkillistä? Ihmisten tarinat rikoksesta ovat yhtä tärkeitä kuin rikospaikka itse. Kertojan motiivit – tekijän, uhrin ja todistajan motiivit – voivat valottaa huomattavasti sitä, mitä todella tapahtui.

Käännän muistiinpanoissani kohtaan, johon olen kirjoittanut: *Emeka Nwamadi*.

HE TIETÄVÄT JO, KUKA UHRIT MURHASI. NYT HEIDÄN TÄYTYY SELVITTÄÄ MIKSI.

Kun kolme nuorta yliopisto-opiskelijaa murhataan julmasti nigerialaisessa yliopistokaupungissa, murhat ja niiden tekijät tallentuvat sosiaaliseen mediaan kuvina ja videoina. Koko maailma tietää, kuka opiskelijat murhasi, mutta kukaan ei tiedä miksi. Kun murhien oikeudenkäynti alkaa, pyytää yhden uhrin varakas isä psykologi Philip Taiwoa selvittämään, miksi nuoret miehet surmattiin.

Väkijoukkojen käyttäytymiseen erikoistunut Taiwo ei ole poliisi tai etsivä, mutta yliopistokaupunkiin saavuttuaan hän huomaa, että jokin taho ei halua hänen olevan paikalla eikä varsinkaan selvittävän murhien motiivia. Mutta pian tutkimus muuttuu kilpajuoksuksi aikaa vastaan, sillä kolme murhattua nuorta miestä eivät ole jäämässä tapahtumien ainoiksi uhreiksi.

Femi Kayoden *Pimeän jäljillä* on Nigerian syrjäseuduille sijoittuva trilleri, jonka syke kiihtyy vääjäämättä aina viimeiselle sivulle asti.

9 789523 762336

ISBN 978-952-376-233-6

84.2

www.bazarkustannus.fi